

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**НАУКОВІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ НЕСТІЙКОЇ ЕКОНОМІКИ**

*З нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського державного аграрно-
економічного університету*

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

ДНІПРО 2021

Рецензенти:

Жадько Костянтин Степанович – д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри підприємництва та економіки підприємства, Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро.

Вініченко Ігор Іванович – д-р. екон. наук, професор кафедри економіки, Дніпровський державний аграрно-економічний університет.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Відповідальний редактор:

Приходько І.П. д.держ.упр, професор, завідувач кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ (+380673933813);

Відповідальний секретар:

Губарик О. М. к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ (+380675633654);

Члени редакційної колегії:

Павлова Г.Є. д.е.н., професор, декан факультету обліку і фінансів ДДАЕУ;

Халатур С.М. д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ;

Васільєва Л.М. д.держ.упр., професор, заступник декана з наукової роботи факультету обліку і фінансів ДДАЕУ;

Добровольська О.В. д.е.н., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДДАЕУ;

Чернецька О.В. к.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною діяльністю ДДАЕУ.

*Рекомендовано вченою радою факультету обліку і фінансів
Дніпровського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 3 від 23.11.2021 р.)*

Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки (з нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету) : колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик – Дніпро: Пороги, 2021. - 303 с.

Колективна монографія виконана в межах діяльності наукової школи «Обліково-фінансова інноваційна система АПК» та державної бюджетної теми «Інноваційний розвитку обліку, оподаткування і контролю у системі забезпечення економічної стійкості підприємств», ДРН № 0121U109731 (01.2021 р.-12.2025 р.).

Видання орієнтоване на науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів аграрного та управлінського профілів, працівників органів державного управління та місцевого самоврядування, підприємців та іншими особами, які цікавляться цією проблематикою.

УДК 657.336.131.631.162

Матеріали колективної монографії подано в авторській редакції.

При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії посилання на видання обов'язкове.

Представлені у виданні наукові доробки та висловлені думки належать авторам.

© Колектив авторів, 2021

Розділ 1. Проблеми та перспективи розвитку цілісної системи обліку в контексті забезпечення економічної стійкості підприємства	13
1.1. Формування облікової політики щодо обліку виробничих запасів	13
<i>Атамас О. П., к.е.н., доцент</i>	
<i>Яценко Н. А., студентка групи МгОП-1-20</i>	
1.2. Напрями вдосконалення сучасного стану обліку розрахунків з покупцями та замовниками підприємства	23
<i>Вакульчик Д. В., студентка групи МгОП-1-20</i>	
<i>Науковий керівник: к.е.н., доц. Погорєлова Т.П.</i>	
1.3. Проблемні аспекти законодавчого регулювання обліку дебіторської заборгованості та її оцінки для своєчасного прийняття управлінських рішень і забезпечення економічної стійкості підприємства	33
<i>Галух А. О., студентка групи МгОП-1-20</i>	
<i>Науковий керівник: к.е.н., Волчанська Л.В.</i>	
1.4. Облік витрат основної діяльності будівельних підприємств	43
<i>Губарик О. М., к.е.н., доцент</i>	
<i>Геркіял Н. Р., студент групи МгОП-1-20</i>	
1.5. Організація документування як основа побудови цілісної системи обліку розрахунків з дебіторами підприємства	52
<i>Губарик О. М., к.е.н., доцент</i>	
<i>Нор К. О., студентка гр.МгОП-1-20</i>	

Розділ 2. Теорія, методологія та практика сучасних трансформацій системи оподаткування та контролю підприємницької діяльності в умовах нестійкої економіки 123

2.1. Економічна сутність податків і платежів, їх класифікація та джерела сплати 123

Міхєєв І. Д. студент МгОП-1-20

Міньковська А. В., к.е.н., доцент

2.2. Запровадження організаційних регламентів внутрішньогосподарського контролю активів сільськогосподарського підприємства 136

Попов Є., студент гр.МгОП-1-20

2.3. Особливості організації системи внутрішнього контролю операцій з основними засобами 144

Юрченко А. А., студентка групи МгОП-1-20

Науковий керівник: Чернецька О. В., к. е. н., доцент

Розділ 3. Фінанси, банківська система та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці 154

3.1. Економічна сутність, склад і структура фінансових ресурсів підприємства 154

Бровко Л. І. к.е.н. доцент

Мозговий М. О. здобувач II рівня вищої освіти

РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НЕСТІЙКОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Економічна сутність податків і платежів, їх класифікація та джерела сплати

Податки пройшли тривалу еволюцію від платежів в натуральній формі з безсистемним характером до постійного джерела державних доходів. Сучасна змішана економіка не лише підтверджує провідну значимість категорії «податки» у системі фінансових відносин, а й висуває нові напрями прояву під впливом часу [1].

Питання історичного розвитку податків та системи оподаткування проаналізовано в періодизації науковця І. Янжул та удосконалено в роботах В.І. Островецького. Згідно із дослідженнями науковців прийнято виділяти три основні етапи історичного розвитку системи оподаткування. Перший охоплює стародавній світ і початок середніх віків, де податками визнавали данину, майно від промислів. Другий етап (XVI-XVIII ст.) перетворив податок у звичайне та постійне джерело доходів шляхом стягнення певної частки з доходів приватних господарств. Третій етап (XIX-XX ст.) характеризувався перетворенням податків на головне, постійне джерело державних доходів; податок почали визнавати як інструмент впливу в руках держави.

Значення податків та системи оподаткування зумовлено їх функціями. Серед науковців не існує єдиного підходу до класифікації функцій податків. Проте традиційна економічна теорія виділяє такі два напрями функцій: фіскальну (з лат. *fiscus* – державна казна) та регулюючу. Головне призначення першої – наповнення доходу бюджету країни з метою його подальшого перерозподілу. Тому оподаткування діяльності слугує базисом для покриття

витрат держави. Регулююча функція податків має забезпечити гармонізацію інтересів всіх учасників податкових відносин та слугує інструментом державного регулювання інфраструктури ринку України. Проте в сучасних дослідників існують доповнення списку поглибленими функціями, такими як контрольна, розподільча, стимулююча. Отже, виходячи із функцій, формування податкових надходжень бюджету повинно розглядатися щонайменше двояко: як невід'ємна складова бюджетного процесу та як інструмент регулювання фінансово-економічних відносин.

В.М. Федосов, В.М. Опарін та Г.О. П'ятаченко [2] характеризують податки як одну із форм економічних відносин з розподілу та перерозподілу національного доходу відповідно до потреб фінансування державних витрат; називають вихідною категорією фінансів, економічним фундаментом функціонування держави і найважливішою формою регулювання ринкових відносин.

І.В. Барановська [3] пояснює податкових надходження як обов'язкові платежі юридичних і фізичних осіб, які відраховуються до бюджету з метою забезпечення загальнодержавних централізованих фондів грошовими коштами. Характеризує оподаткування як історично найдавнішу форму фінансових відносин між державою і членами суспільства.

В.М. Суторміна [4] називає оподаткування методом акумуляції державою внутрішніх джерел формування доходів. В.І. Островецький [5] ключове призначення податкових надходжень вбачає у забезпеченні країни фінансовими ресурсами з метою фінансування державних видатків. Важливим інструментом реалізації стягування податкових платежів є зведення бюджету. Він фінансується за допомогою податків, позик, іноземної допомоги та емісії грошей. З метою наочності важливості податкових надходжень для бюджету країн Дослідження авторів та аналіз сучасних світових та вітчизняних тенденцій показує, що обов'язковим у визначенні сутності податків та оподаткування є можливість поповнювати бюджет країн. Тому, цілком доцільно у більшості економічних видань сучасності категорію

«податки» трактувати як обов'язкові платежі, що стягуються в установленому законом порядку і спрямовуються на фінансування державою її функцій.

Важливо пам'ятати, що соціально-економічна природа податків наділена внутрішньою протилежністю. Крім методу акумулювання державних доходів, як зазначає Б.Я. Панасюк, податки забезпечують ефективне державне регулювання економіки, надійне виконання державою своїх регулюючих функцій. Впроваджується гармонізація інтересів всіх учасників податкових відносин. На думку А.І. Крисоватого, регулююча функція залежно від наслідків впливу податків на результати діяльності економічних суб'єктів може розглядатися як стимулююча, при заохоченні до збільшення об'ємів виробництва, якщо це промисловість, або ж як дестимулююча за умов, коли зміна окремих елементів податку призводить до недоцільності з боку платника подальшого розвитку діяльності у відповідному напрямку. Підсумовуючи роль регулюючої функції, О.В. Мірчев [4] представив просте визначення цієї категорії: «Податки є одним з найефективніших важелів забезпечення розвитку економіки».

Нині міжнародна бюджетна практика активно використовує податкові ставки як метод впливу на доходи держави. Починаючи із 2011 р. податок на додану вартість збільшили до 23% у Португалії внаслідок несприятливих умов імпорту за попередні два роки та зниженням курсу валюти – євро. Аналогічної практики зазнала Греція під тиском Європейського Союзу. Із липня 2015 р. податок на додану вартість зафіксували на аналогічному з першим прикладом рівні з метою збільшення надходжень до бюджету країни для повернення заборгованості перед країнами-членами ЄС.

При розгляді податків як державного інструменту впливу на економіку країни доцільно згадати про ефективність такого впливу. Встановлюючи податкове навантаження на здійснення того чи іншого виду діяльності, держава визначає рівень економічного клімату для розвитку суб'єктів господарювання. З одного боку, податковий тиск має бути помірним, а з іншого, – податкові надходження мають бути стабільними та досягати рівня,

що надавав би змогу державі забезпечити свої видатки.

Процес формування податкових надходжень до бюджету має важливе значення для перерозподілу ВВП та функціонування держави як інституту і тому є належно організований та детально регламентується бюджетним, податковим, цивільно-процесуальним, кримінальним та іншими законодавствами.

Нормами чинного Податкового кодексу України встановлено, що податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку.

Збором (платою, внеском) є обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, зокрема внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

При розгляді податків зупинимось на характеристиці їх нормативних складових. Згрупуємо основні елементи обов'язкових платежів, використовуючи публічні літературні та законодавчі джерела податкового забезпечення таблиця 1.

Основним джерелом існування держави і виконання нею своїх функцій є податки. Сукупність діючих у державі податків і податкових платежів утворює податкову систему. Сукупність форм і методів стягнення частини доходу юридичних і фізичних осіб у дохід бюджету утворює систему оподаткування.

Оподаткування підприємств – невід'ємна складова податкової політики та системи бухгалтерського обліку будь-якої країни. В умовах ринкової економіки бюджетні надходження залежать від результатів діяльності суб'єктів господарювання. Тому раціонально організована система оподаткування повинна стимулювати господарську і підприємницьку ініціативу, бути простою і зрозумілою, забезпечувати ефективність процесу стягнення податків. Крім цього, вона повинна бути стабільною [4].

Основні елементи податків

№ п/п	Елемент податку	Визначення елементів податку
1.	Платник податку	Це фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування, на яких покладено обов'язок зі сплати податків та зборів.
2.	Об'єкт оподаткування	Можуть бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції із постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.
3.	База оподаткування	Це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.
4.	Ставка податку	Це розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування. Під час обчислення одного і того самого податку можуть використовуватися декілька базових (основних) ставок. Існують абсолютні (специфічні) та відносні ставки. Абсолютною (специфічною) є ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.
5.	Порядок обчислення податку	Це сукупність дій платника податків (податкового агента) або податкового органу з визначення суми податку, що підлягає до сплати.
6.	Податковий період	Це період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів. Базовий податковий (звітний) період – період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати їх до бюджету.
7.	Строк та порядок сплати податку	Це період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством.
8.	Строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку	Строк та порядок подання податкової звітності встановлюється ПКУ або законами з питань митної справи для кожного податку окремо.

Податкова система будь-якої країни має будуватися виходячи з її

соціально-економічного становища. І для того щоб ця система забезпечила отримання позитивних результатів, потрібне її наукове обґрунтування, що включає системність, встановлення визначальної основи системи оподаткування, а також формування правової бази і вихідних принципів.

Визначальною основою податкової системи є обсяг витрат бюджету. Види податків та їх обсяг у державі встановлюються з метою покриття витрат [5]. Виходячи з цього податки є вторинними щодо витрат бюджету. Збалансування обсягу податків і податкових платежів, що надходять у бюджет, з обсягом бюджетних витрат держави — основне завдання державних фінансових органів.

Правовою основою податкової системи є відносини власності. Форма власності (державна або приватна) визначає право держави на доходи. При державній власності все майно підприємств і доходи, що створюються ними, належать державі. Держава вирішує, яку частку доходів підприємств централізувати в бюджет та інші централізовані фонди, а яку залишити трудовим колективам. Що ж до приватних і колективних підприємств, то держава може централізувати в бюджет лише частину доходів, що необхідна для задоволення загальнодержавних потреб.

До вихідних принципів побудови податкової системи належать формування доходів бюджету у процесі перерозподілу ВВП; встановлення однакових обов'язків і відповідальності перед бюджетом для суб'єктів господарювання всіх форм власності; встановлення оптимального співвідношення між частиною доходу, що стягується з підприємств, і частиною, що залишається у них для розвитку власного виробництва, соціальної сфери і матеріального стимулювання працівників.

Основними ж принципами функціонування податкової системи мають бути одноразове оподаткування одного й того самого об'єкта; рівність суми сплаченого податку вартості отриманих від держави благ та послуг; цільове призначення кожного виду податку, тобто його спрямованість на покриття конкретних видів витрат бюджету; застосування нових податків повинно

відбуватися лише для покриття нових витрат держави, а не дефіциту бюджету; вони мають бути простими і зрозумілими для платників податків, умов оподаткування; стягнення податків у зручний для платника час і зрозумілим для нього методом оподаткування; звітування уряду про використання податків.

Основними критеріями системи оподаткування мають бути її економічна ефективність і соціальна спрямованість. У цьому зв'язку податки мають забезпечувати, з одного боку, стійку і в потрібному обсязі фінансову базу держави, а з іншого — залишати суб'єктам господарювання достатньо коштів для власного розвитку і підвищення матеріальної зацікавленості працівників у результатах праці.

Загалом існуюча в Україні система оподаткування досить складна, важкодоступна і мало зрозуміла для платників податків.

Види податків, їх платники, об'єкт оподаткування, ставка, порядок розрахунку і сплати встановлюються державою і місцевими органами влади.

В основу існуючої класифікації системи податків і податкових платежів покладені такі ознаки: форма оподаткування; економічний зміст об'єкта оподаткування; рівень державних структур, які встановлюють податки; напрямок використання.

Залежно від форми оподаткування податки поділяються на прямі та непрямі. Прямими є податки, які встановлюються безпосередньо на доходи та майно платників і сплачуються ними з власних надходжень грошових коштів. До них належать податки на прибуток, транспортні засоби, землю, прибутковий податок з доходів громадян та ін. Ці податки встановлюються безпосередньо на дохід або майно платника і їх розмір залежить від обсягу об'єкта оподаткування. Що більший об'єкт оподаткування, то більша при однаковій ставці сума податку, і навпаки. Непрямими є податки, що встановлюються на товари і послуги й оплачуються покупцем у їх цінах або тарифах, а в бюджет сплачуються продавцями товарів і надавачами послуг. У цьому разі покупець сплачує ці податки продавцю в цінах на товари і

послуги, які у нього купує, а продавець згодом перераховує їх державі. У цьому разі зв'язок між платником податку (споживачем товару) і державою опосередкований через об'єкт оподаткування. До непрямих податків належать ПДВ, акцизний збір, митні збори. Розмір цих податків при постійних ставках (тарифах) залежить від кількості й вартості товарів (послуг), що купуються.

За економічним змістом об'єкта оподаткування розрізняють податки на дохід, споживання і майно.

Податки на дохід стягуються за встановленими ставками з доходів фізичних і юридичних осіб. До них належать податок на прибуток і прибутковий податок з доходів громадян.

Податки на споживання стягуються з покупців у цінах на товари і послуги, які купуються. До цих податків належать ПДВ, акцизний і митні збори.

Податок на майно встановлюється на конкретне майно юридичних і фізичних осіб, наприклад, на транспортні засоби та інші самохідні машини і механізми.

Залежно від органу влади, який встановлює податки, тобто за рівнем запровадження, податкові платежі поділяють на загальнодержавні та місцеві. При чому рівень оподаткування останніх встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради залежно від місця розташування (зональності), проте не має перевищувати встановлених Податковим кодексом граничних мінімальних чи максимальних лімітів.

Трансформаційні зміни податкового законодавства породжують нагальну потребу у вивченні та адаптації нових підходів та методів стягування податків та зборів. Увагу слід приділити створенню відповідної системи регулювання розрахунку та сплати податкових платежів, дотримання правил, визначених Податковим кодексом України, та, безумовно, підтриманню ефективності та надійності банківської системи України. Комерційні банки є посередниками при здійсненні перерахування

податків та зборів платниками до бюджету країни. Тому подальшого вивчення потребують нові підходи та методи при здійсненні розрахунків за податковими зобов'язаннями комерційних банків України.

Залежно від рівня державних структур, які встановлюють податки, вони поділяються на загальнодержавні та місцеві. Сучасний стан диктує кризові умови функціонування національної економіки, а відповідно і податкового законодавства. Наслідки політичних змін, військових конфліктів та дефіциту бюджету зі зростаючим державним боргом призводять до трансформації елементів податкової системи з метою забезпечення відповідного рівня податкових надходжень, легалізації тіньового бізнесу. Так, згідно зі змінами чинного податкового законодавства України кількість податків та зборів до бюджету скоротилася та складає 11 найменувань [1]. Структуру податкових надходжень та платежів представлено на рисунку 1.

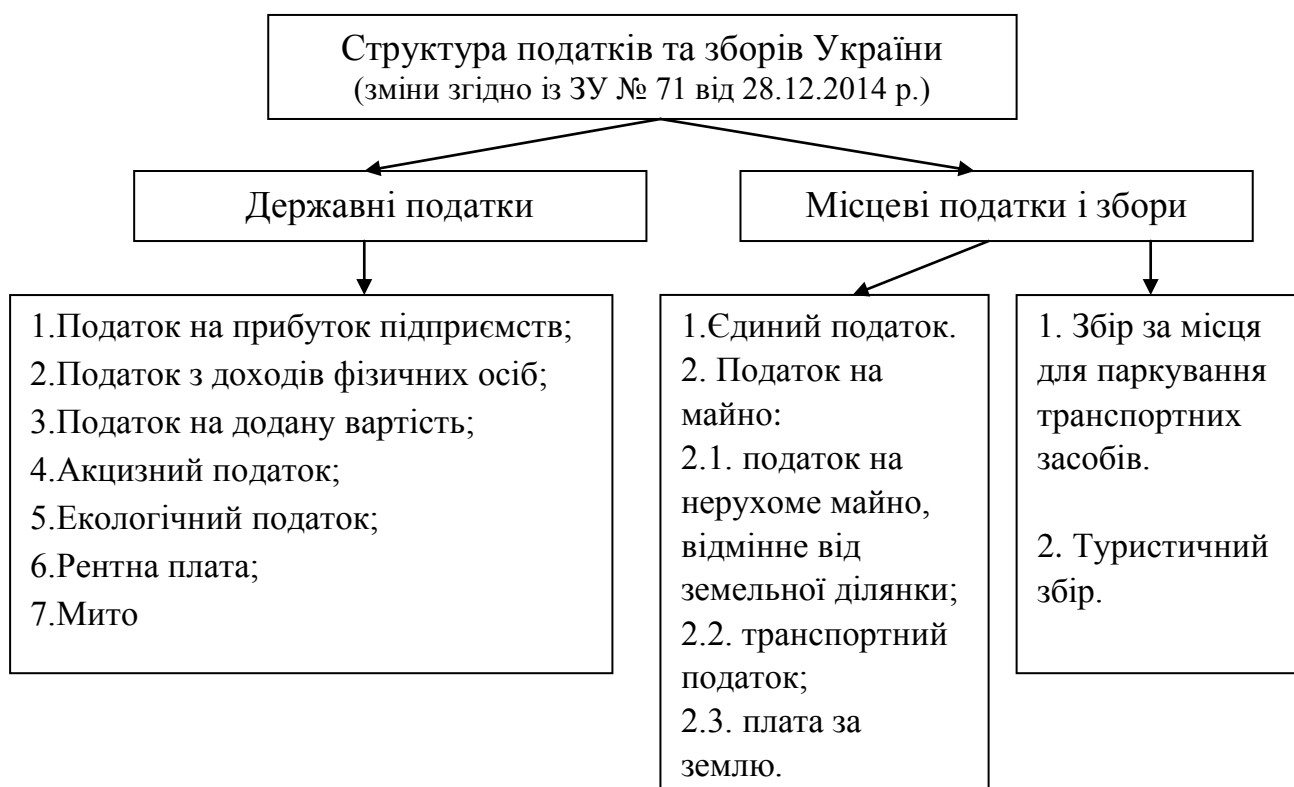

Рис.1. Структура податків та зборів України (на 01.01.2021 р.)

Загальнодержавні податки встановлюються Верховною Радою України і стягуються на всій території країни. До них належать ПДВ, податки на прибуток, землю, транспортні засоби та інші самохідні машини і механізми, промисел, прибутковий податок з доходів громадян та ін.

Місцеві податки встановлюються місцевими органами влади і є обов'язковими для сплати на певній території.

Залежно від напрямку використання податки поділяються на загальні та цільові (спеціальні).

Загальними є податки, які не мають цільового призначення і використовуються державою на загальнодержавні заходи (утримання органів управління, оборону країни та ін.). До них належать податок на прибуток, ПДВ, прибутковий податок з доходів громадян, акцизний збір та ін.

Цільові (спеціальні) податки встановлюються для фінансування спеціальних заходів. Так, податок на землю використовується для фінансування витрат, пов'язаних з раціональним використанням та охороною земель, підвищенням їх родючості, введенням державного земельного кадастру, землевпорядкуванням та ін.

Сільськогосподарські товаровиробники, які є юридичними особами, можуть перебувати на одній із двох систем оподаткування:

1) загальній системі - зі сплатою податку на прибуток та всіх інших податків і зборів;

2) спрощеній системі - зі сплатою єдиного податку 4 чи 3 групи.

Найчастіше сільськогосподарські підприємства перебувають на загальній системі оподаткування або є платниками єдиного податку 4 групи.

Кожний вид податку повинен мати відповідне джерело його сплати.

Джерелами сплати податків і податкових платежів є доходи їх платника, з яких сплачуються відповідні податки і платежі, тобто це те, з чого сплачуються податки. Джерело може бути безпосередньо пов'язане з об'єктом оподаткування (наприклад, коли оподатковується безпосередньо дохід — прибуток, то об'єкт оподаткування і джерело збігаються), а може і не

стосуватися об'єкта оподаткування (наприклад, податок на транспортні засоби нараховується з об'єму циліндрів двигуна автомобіля, а сплачується з доходу). Формування джерел сплати податків пов'язане з виробництвом і розподілом національного доходу. При розподілі виробленого національного доходу формується фонд оплати праці працівників і чистий дохід підприємства, які є джерелом сплати податків. Розрізняють чотири види доходів: ренти, процент, заробітну плату та підприємницький дохід [5].

Рента — це дохід суб'єктів господарювання, отримання якого зумовлене факторами, що не залежать від їх діяльності. Цей дохід приносить, як правило, такий фактор виробництва, як земля, що включає всі її природні ресурси (ліси, водні ресурси, родовища корисних копалин та ін.). Джерела створення ренти різноманітні. Наприклад, у добувних галузях рента створюється на підприємствах, що розташовані в більш сприятливих умовах виробництва (менша глибина покладу і більша товща шару, більш близьке розташування споживачів та ін.), тобто уможливають добування дешевшої продукції порівняно з аналогічними підприємствами, які перебувають у гірших умовах. Рента, яку суб'єкт господарювання отримує як дохід, вноситься ним у бюджет у вигляді відповідного платежу.

Процент — це дохід на вкладений капітал або інвестовані ресурси (кошти виробництва та ін.). Цей дохід можуть отримувати як юридичні, так і фізичні особи. Таким чином, він може бути джерелом сплати як прямих, так і непрямих податків.

Заробітна плата — це дохід, який сплачується працівникам за використання їх праці (робочої сили). Вона є часткою національного доходу, який надходить в особисте споживання. Цей дохід може бути джерелом сплати як прямих податків (прибуткового), так і непрямих (ПДВ, акцизу).

Підприємницьким називається дохід, отриманий у результаті підприємницької діяльності. Він є джерелом сплати прямих податків підприємців (податку на прибуток та ін.).

Аналізуючи джерела платежів щодо доходів юридичних та фізичних

осіб і безпосередньо платників податків, слід зазначити, що джерелом сплати прямих податків (податку на прибуток та ін.) для юридичних осіб є безпосередньо їх прибуток. Для непрямих податків (ПДВ, акцизного збору та ін.) джерелом, врешті-решт, також є прибуток (оскільки віднесення їх на збільшення собівартості проданої продукції і послуг зменшує на відповідну величину прибуток), тобто сплачуються вони в бюджет безпосередньо з виручки. Що ж до фізичних осіб, то утримані з їх доходів (як джерел податків) прямі податки (прибутковий та ін.) сплачуються в бюджет з виручки суб'єктів господарювання. Непрямі податки (ПДВ, акцизний збір) стягуються з фізичних осіб через ціни реалізовуваних товарів і послуг, що надаються, а перераховуються в бюджет продавцями товарів і послуг з отриманої виручки.

Таким чином, джерела сплати податків для юридичних і фізичних осіб різні, але в кінцевому результаті сплачуються вони в бюджет суб'єктами господарювання з виручки.

Виходячи із вищевикладеного дослідження, можна константувати, що природа податків характеризується багатогранністю та постійною зміною. За результатами аналізу літературних джерел виділено три основні етапи еволюції становлення сучасних податків як складової системи бюджетно-податкового регулювання. Аналіз характеру основних функцій предмета дослідження – фіскальної та регулюючої – дозволяє розкрити економічну сутність категорії «податки» за двома напрямками: як складовий елемент наповнення державної казни, та як інструмент впливу держави на інших суб'єктів господарювання у країні. До основних елементів податків належать такі: платники податку; об'єкт оподаткування; база оподаткування; ставка податку; порядок обчислення податку; податковий період; строк та порядок сплати податку; строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Також оподаткування в Україні слід розглядати на прикладі справляння податків і зборів до державних та місцевих бюджетів. Змінами

Податкового законодавства України, було структуровано систему податкових надходжень та зборів, що нараховують одинадцять обов'язкових платежів до бюджету, чотири з яких хоча і встановлюються, обліковуються та справляються місцевими органами влади, та їх вартісний рівень, процедури дотримання контролює держава. Передумовами подальшого продуктивного функціонування податкової системи країни є адаптація нових критеріїв до стягування податків та зборів через врегулювання процедур розрахунку та сплати податкових платежів, що безумовно пов'язані з побудовою стабільної та ефективної банківської системи України.

Література до розділу 2.1:

1. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи / за ред.Т. І. Єфименко, А. М. Соколовської. – К. : ДННУ«Академія фінансового управління», 2013. – 494 с.

2. Калінеску Т. В. Причини та тенденції ухилення від сплати податків [Електронний ресурс] / Т. В. Калінеску, А. Ю. Ширяєва. // Наукові вісті Далівського університету. – 2013. – № 10. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nvdu_2013_10_7.pdf.

3. Корецький О. М. Податкова політика в системі державного регулювання економіки / О. М. Корецький // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія :Управління. – 2012. – Вип. 4. – С.206–21.

4. Магопець О. А. Визначення сутності поняття "податок" з урахуванням його змістовних характеристик / О. А. Магопець // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. - 2017. - Вип. 32. - С. 160-171. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2017_32_18

5. Малкіна Я.Д. Економічний зміст податків, їх роль та сучасний стан податкової системи України / Я.Д. Малкіна // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2015. - Випуск 6. - С. 854-858.